

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 9 februari 1945 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde.

(3:e avd.)

Driftbudgeten.

Femte huvudtiteln.

1:o) **Anordnande av lokaler m. m. för yrkesskolan vid vanföreanstalten i Hälsingborg.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 2 framlagda förslag (bilaga 5, punkt 1, s. 31—34 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1945) och under erinran, att riksdagen tidigare för inredning av och anskaffande av maskiner till ifrågavarande lokaler anvisat 271 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att föreningen för bistånd åt vanföra i Skåne må för bestridande av kostnaderna för inredning av nya lokaler åt yrkesskolan vid vanföreanstalten i Hälsingborg komma i åtnjutande av statsbidrag med ytterligare högst 32 400 kronor,

b) till *Anordnande av lokaler m. m. för yrkesskolan vid vanföreanstalten i Hälsingborg* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 32 400 kronor.

2:o) **Anskaffande av transportabla lustgasapparater. Vissa utbildningskurser för distriktsbarnmorskor.** Kungl. Maj:t har (punkterna 2 och 3, s. 34—38) föreslagit riksdagen att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa dels till Anskaffande av transportabla lustgasapparater ett reservationsanslag av 775 000 kronor, dels ock till Vissa utbildningskurser för distriktsbarnmorskor ett förslagsanslag av 45 000 kronor.

Sedan riksdagen för budgetåret 1943/44 anvisat medel för utbildning av tio distriktsbarnmorskor i handhavande av lustgasapparater, har försöksverksamhet med lustgasbehandling vid hemförlossning bedrivits i viss utsträckning och med gynnsamt resultat.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag avser anskaffande av lustgasapparater för den öppna vården till samtliga distriktsbarnmorskor. Kostnaden härför, vilken beräknats till 775 000 kronor, föreslås skola bestridas av staten, medan landstingen och städerna utanför landstingen förutsättas skola svara för de med apparaternas användande förenade driftkostnaderna, de senare uppskattade till 100 000 kronor årligen.

För att barnmorskorna skola erhålla undervisning i handhavande av lustgasapparaterna förutsättes anordnande av särskilda utbildningskurser, förlagda till barnmorskeläroanstalterna i Stockholm och Göteborg. För kurserna har en medelsanvisning av 45 000 kronor ansetts erforderlig, därav 4 000 kronor för lärararvoden samt återstoden för resekostnads- och traktamentsersättning åt distriktsbarnmorskorna.

Utskottet.

Med Kungl. Maj:ts förslag avses att bereda kvinnor, som föda sina barn i hemmen, samma möjligheter till smärtlindring under förlossningen, som stå till buds vid förlossningsanstalterna. Utskottet tillstyrker förslaget och hemställer,

att riksdagen må

a) till *Anskaffande av transportabla lustgasapparater* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 775 000 kronor,

b) till *Vissa utbildningskurser för distriktsbarnmorskor* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 45 000 kronor.

3:o) **Bidrag till undersökning rörande tandröta hos vissa kvinnor.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, s. 38—40) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till undersökning rörande tandröta hos vissa kvinnor* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

4:o) **Stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl.** Å riksstaten för innevarande budgetår är upptaget ett förslagsanslag å 80 000 kronor till stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl., vilket anslag beräknats med utgångspunkt från att stipendiemöjligheter borde beredas i minst samma omfattning under innevarande budgetår som under det föregående, då enligt Kungl. Maj:ts medgivande högst 80 stipendier fingo utdelas.

Under här ifrågavarande punkt har departementschefen ifrågasatt bemyndigande för medicinalstyrelsen att utdela ytterligare högst 70 stipendier, varigenom det sammanlagda antalet stipendier under innevarande budgetår skulle komma att utgöra högst 150.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot att medicinalstyrelsen bemyndigas under innevarande budgetår utdela ifrågavarande stipendier i den av departementschefen angivna omfattningen och hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört.

5:o) **Odontologisk försöksverksamhet vid Vipeholms sjukhus i Lund.** Kungl. Maj:t har (punkt 6, s. 41—44) föreslagit riksdagen att till Odontologisk försöksverksamhet vid Vipeholms sjukhus i Lund å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 55 000 kronor.

Med förslaget avses att åstadkomma en undersökning för utrönande av sambandet mellan kost och tandsjukdomar enligt en av medicinalstyrelsen uppgjord plan. Styrelsen har räknat med att undersökningen skulle behöva pågå under några år. Kungl. Maj:ts förslag är dock begränsat till att avse en försöksvis anordnad undersökning under ett års tid, medan frågan om fortsätta undersökningar är avsedd att upptagas först sedan viss tids erfarenhet vunnits.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *Odontologisk försöksverksamhet vid Vipeholms sjukhus i Lund* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 55 000 kronor.

6:o) **Ersättning till vissa deltagare i polischefskurs.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7, s. 44) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning till vissa deltagare i polischefskurs* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag av 40 000 kronor.

7:o) **Bidrag till Karesuando kommun för uppförande av polisarrest.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 8, s. 44 och 45), vilket avser statsbidrag till ifrågavarande ändamål såsom för statskommunalt beredskapsarbete inom kommunen eller med 90 % av kostnaden, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till Karesuando kommun för uppförande av polisarrest* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag av 14 500 kronor.

8:o) **Bidrag till utlandssvenskarnas förening.** Kungl. Maj:t har (punkt 9, s. 46 och 47) föreslagit riksdagen att till Bidrag till utlandssvenskarnas förening å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag av 45 000 kronor.

Å gällande riksstat är till ifrågavarande ändamål uppfört ett anslag av 80 000 kronor, varav högst 30 000 kronor avsetts såsom bidrag till föreningens administrationskostnader och högst 50 000 kronor för hjälpverksamhet till förmån för svenska medborgare, vilka under nuvarande förhållanden återvända såsom flyktingar från utlandet till Sverige.

Av det nu äskade beloppet äro 15 000 kronor avsedda såsom ersättning till föreningen av medel, som föreningen förskotterat för omhändertagande av och beredande av hjälp åt svenska judiska flyktingar från Tyskland och av Tyskland ockuperade länder. Övriga 30 000 kronor utgöra det ytterligare statsbidrag, som ansetts erforderligt för att föreningens hjälpverksamhet skall kunna under återstoden av budgetåret bedrivas efter i huvudsak samma linjer som hittills.

Utskottet.

Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till *Bidrag till utlandssvenskarnas förening* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag av 45 000 kronor.

9:o) **Beredande av sjukvård i Sverige åt barn m. fl. från de nordiska grannländerna.** Kungl. Maj:t har (punkt 10, s. 47—50) föreslagit riksdagen att till Beredande av sjukvård i Sverige åt barn m. fl. från de nordiska grannländerna å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 1 300 000 kronor.

För beredande av sjukvård i Sverige åt barn från Finland har å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisats ett reservationsanslag av 850 000 kronor. Å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 har vidare för beredande av sjukvård i Sverige åt barn från Finland och Norge anvisats ett reservationsanslag av 1 200 000 kronor. Enligt beslut av 1943 års riksdag (prop. nr 344, rd. skr. nr 476) må sistnämnda anslag disponeras jämväl för beredande av motsvarande förmån åt danska barn, som på grund av rådande förhållanden vistades i Sverige. För innevarande budgetår har å riksstaten anvisats ett reservationsanslag av 1 400 000 kronor för beredande av sjukvård

i Sverige åt barn från de nordiska grannländerna. Inklusivt överförd reservation har å anslaget vid budgetårets ingång funnits disponibelt ett belopp av 1 533 584 kronor. Då medelsåtgången under budgetåret beräknas uppgå till 2 830 000 kronor, har ett anslag å tilläggsstat av 1 300 000 kronor ansetts erforderligt.

Vad angår villkoren för användningen av de för ifrågavarande ändamål anvisade medlen föreslås den ändringen, att fri sjukvård skulle efter prövning i varje särskilt fall av hjälpkommittén för Finlands barn eller svenska norgehjälpen kunna komma även sådana barn till del, som icke överförts genom dessa hjälporganisationers försorg. Kungl. Maj:t föreslås skola få i begränsad utsträckning anlita ifrågavarande anslag jämväl för att, där ömmande omständigheter äro för handen, bestrida kostnaderna för vård på staten tillhöriga sjukhus åt ålänningar, vilka av vederbörande läkare hos kommittén för vårdhjälp åt Åland befunnits vara i behov av sådan sjukvård, som på grund av rådande förhållanden för närvarande icke kan erhållas i Finland. Liknande medgivande har av Stockholms stad lämnats beträffande vård av ålänningar å sjukhus, som äges eller disponeras av staden. Anslaget har i avslutning härtill ansetts böra kompletteras på sätt framgår av utskottets hemställan. Eventuellt uppkommande reservation å det äldre anslaget förutsättes skola vid innevarande budgetårs utgång överföras till det nya.

Såsom departementschefen framhållit äga de humanitära skälen för beredande av sjukvård i Sverige åt barn från våra nordiska grannländer alltjämt giltighet. Utskottet, som tillstyrker fortsatt medelsanvisning enligt Kungl. Maj:ts förslag, har icke funnit anledning till erinran mot av departementschefen förordade jämkningar i villkoren för användning av ifrågavarande medel.

Utskottet.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Beredande av sjukvård i Sverige åt barn m. fl. från de nordiska grannländerna* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 1 300 000 kronor.

10:o) **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** Beträffande Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning (punkt 11, s. 50) har riksdagen (skrivelse nr 14) redan fattat beslut, varom utskottet velat här

erinra.

Kapitalbudgeten.

Statens utlåningsfonder.

11:o) **Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer.** Kungl. Maj:t har (bilaga 13, punkt 1, s. 99—102 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1945) föreslagit riksdagen att till Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 15 000 000 kronor.

För innevarande budgetår ha till ifrågavarande ändamål anvisats dels å riksstaten 30 miljoner kronor och dels å allmän beredskapsstat II 15 miljoner kronor, vilka båda belopp Kungl. Maj:t genom särskilda beslut ställt till byggnadslånebyråns förfogande. Den stora efterfrågan på här avsedda bostadsanskaffningslån har beräknats medföra, att de för dylika lån tillgängliga medlen skulle vara förbrukade vid utgången av januari månad 1945. Mot det beräknade ytterligare medelsbehovet för innevarande budgetår, 15 miljoner kronor, svarar ett beräknat medelsbehov för tilläggslån av 2 miljoner kronor, vilket belopp äskats under fonden för låneunderstöd.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker, att till förhindrande av avbrott i långivningen ytterligare 15 miljoner kronor anvisas under lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer och 2 miljoner kronor till tilläggslån. Beträffande sistnämnda belopp gör utskottet hemställan under punkten 12 nedan. Här hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 15 000 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd.

12:o) **Tilläggslån till viss bostadsbyggnadsverksamhet.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, s. 102) och under hänvisning till vad utskottet anfört under punkten 11 ovan hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tilläggslån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

13:o) **Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, s. 102—104) föreslagit riksdagen att till Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

För innevarande budgetår ha till ifrågavarande ändamål anvisats dels å riksstaten 500 000 kronor och dels å allmän beredskapsstat II 2 000 000 kronor.

Efterfrågan på lån för uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder, som fram till budgetåret 1939/40 varit förhållandevis ringa, har från och med nämnda budgetår blivit avsevärt livligare. I synnerhet under budgetåret 1943/44 har bidragsgivningen för ifrågavarande ändamål varit mycket omfattande. Anslaget till dylika lån har ej blott helt disponerats utan även kommit att överskridas. Jämväl sedan det å allmän förskottsstat II för innevarande budgetår uppförda anslaget ställts till förfogande, överskred summan av beviljade lån de anvisade anslagsbeloppen med omkring 600 000 kronor. För att täcka nämnda underskott samt tillgodose det ytterligare behovet av lånemedel för återstoden av innevarande budgetår har ett tilläggsanslag av 4 000 000 kronor ansetts erforderligt.

Då saneringen av lantarbetarnas bostäder är i hög grad behövlig, tillstyrker utskottet, att det ytterligare medelsbehovet för ifrågavarande verksamhet under innevarande budgetår tillgodoses på sätt Kungl. Maj:t föreslagit.

Utskottet.

I likhet med departementschefen vill utskottet framhålla angelägenheten av att långivningen hålles inom ramen av till förfogande ställda anslagsmedel.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

Stockholm den 9 februari 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Pauli, Lindström, Sven Larsson, Bäcklund, Bernhard Nilsson, Bäckström, Karl Andersson, Mannerskant, Heidig och von Heland*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Skoglund i Doverstorp, Eriksson i Stockholm, Persson i Falla, Persson i Tidaholm, Pettersson i Dahl, Bergström, Andersson i Malmö, Mårtensson, Malmberg i Skövde, Lindholm och Onsjö.*